

Jeden z rodu melancholiků, plachý, teskný a intuitivní snivec, který zná život mrtvých věcí, řeč němoty, smysl podvědomého a temného, narážky a signály predestinace a celý strašný úžas z toho snu, jímž je život. A přitom kouzelný malíř barvou i mlhou slova, dýmem, požárem i deštěm koloritu, narážkovým, podzemně plačícím a nečekaně, stříbrně na světlo vystřelujícím rýmem, měkkým šerým spádem a monotonně obřadným a slavně řasnatým rytmem: to je náš *homo novus*, p. Jan Opolský.

Jeho první knížce všecka čest. Nejsou tam sice ještě nejlepší věci, jež p. Opolský posud napsal, v časopisech četl jsem čísla kouzelnější, koloristicky nebo intuitivně ryzejší a do tajemnějších lomů světla a tuchy zkrystalisovaná — ale i to, co podává ve *Světě smutných*, je poctivá umělecká a básnická mince nevšedního jádra. Básník symbolické příznačné nálady, dušemalebný, psychický deskriptiv, tím je p. Opolský s takovou čistou vnitřností a oddanou pokorou před svatými stíny a studněmi duševní pravdy, s takovou úctou před spícími hlubinami vod, mlh, hvězd a vnitřních duševních světů, že cítíte na těch jeho křehkých a parnatých verších bázeň a chvění třaslavé ruky, jež je psala pod magnetickým tlakem vedoucí duchové nutnosti. Pan Opolský tak nic *neznásilňuje* svůj vnitřní svět, tak nic *neforsiruje* jeho impulsy, tak oddaně a tiše a posvěceně je *transkribuje*, že tím dociluje, i při menších a malých obzorech, linie tak čisté, prohloubené a obzíravé, jakou dovede vytvořit jen psychická poctivost a ryzost srdce oddaného svatému řádu a svatým jeho

službám. Tak napsal již v této knize p. Opolský několik čísel tak jednotně intonovaných, na vysokých stříbrných polohách hoře, pravdy a bolesti tak čistě vyhraných a v těžké slzy osudné hrůzy a nutnosti tak slitých a sevřených, že je stavím mezi nejlepší naše náladové a psychicky malebné a intuitivní básně. V jeho knize jsou verše, kde je vysloveno skoro nevyslovitelné, kde slova mají dvojitý lom: jeden reálný a druhý duchový a kde kolem nich visí zvláštní záhadný magnetický oblak vůně a ticha, který jako by se byl vyproudil z tajemství jich vlastního bytí. Jako doklad uvádím báseň *Vzácná chvíle*:

Juž bylo dávno „Ite, missa est“,
třeptané svíce již jen živořily,
mí lidé rozešli se v klikatiny cest,
jen vůně rouch a paramentů zbyly.

Nehybně stály svaté korouhve
kol směle vymrštěných sloupořadí,
a anděl spínal tiché ruce své
v svém přiliš brzo sesmutnělém mládí.

A jiný pozón měl, jenž zkameněl mu v dlani
a fanfáry ni dechu nevydal,
a jiní kytary. Orchester smrti mužedníkům v spaní
bolestné oči tichem přivíral.

Mne z temna lodi Kristus očaroval
prázdnými víčky, přes něž padal vlas,
a oblak draperie temno opanoval
smutečně černý s bílým „Charitas“.

Str. 13.

Jaké prameny, skalní prameny nálady, hluboko spící pod sedmi pečeti, jsou tu otevřeny! A jak cítíte a dýcháte v těch parnatých, lehce jako oblaka nad propast tmy zavěšených, hudebně dechnutých slovech prchavou hrůzu a nenávratnou věčnost okamžiku! Pamatuju se jen na jeden přibližný dojem, který jsem měl z četby, z básně *Sainte* od Mallarméa:

A la fenêtre recélant
 Le santal vieux qui se dédore
 De sa viole étincelant
 Jadis avec flûte ou mandore, atd.

Číslo p. Opolského je ovšem docela své a samostatné a všude cítíte u něho tu poctivou souvislost s nitrem i s prožitou atmosférou i se skutečným českým ústředím a vzduchem, v němž vlhly a zajinily se ty všechny smutné bahenní květy; nic na tom nemění dekorace jednoho dvou čísel, která je staroněmecká: je právě jen rámem, a jako stilový element je prožehnuta a připodobena si básníkem do poslední nitě.

Pasivní, náladově miniaturní virtuositě, která hrozí dost často symbolické a příznačné poesii náladové a již neobeplul na př. často ani Rodenbach, vyhýbá se pravidelně šťastně p. Opolský. Není psychologický mechanik ani popisný scholastik, který hledá jen analogie mezi vnějškem a vnitřem a nalézá je, budtež sebenásilnější: je duše hledající a tvořivá, znepokojená hlubšími záhadami než pouhou technickou dokonalostí a básnickým ceremonářem. V jeho básních jsou sem tam výhledy do vysoka i hluboka, daleké, jasné, etherné, z nichž zamrazí nebo prožehne vás hrůza a sláva jiného, vyššího symbolismu, metafysického, ideového. V tomto listě náhodou byla uveřejněna také již báseň p. Opolského (*Chvilé stvoření*), která ukazuje, jak se blíží k poesii meditativně metafysické a jak původně a silně dovede ji i cítit i vyslovovat.

Místo osiřelé smrtí toho vzácného a nedoceneného umělce, jímž byl Karel Hlaváček, slibuje nám nahradit a nahrazuje již autor *Světla smutných*. A kromě toho ještě jiné krásné, veliké, v mlhách a tmách posud jen se šepící věci. Splní je?

Růžena Svobodová: Zamotaná vlákna

Nový román pí Svobodové je novým a vzácným stadiem v rozvoji jejího uměleckého charakteru: v dosavadních pracích pracovala posud více methodou *monografickou*, subjektivní, v této dostává se k složitějším a vzájemně sepjatějším útvarům, v nichž více typů je v sebe vklíněno a jež jsou ustaveny právě tou psychologickou vzájemnou gravitací, kterou v sebe působí, sebe podmiňují, vylučují a obmezují. Sféry jejího umění se rozšířily, kruhy jeho jsou širší, práce její dostala více těžisek a ohnišť, alespoň tři, čtyři typy jsou tu formovány a srovnávány — ovšem němě, bez traktátů — vykrojují se samy tím, jak jsou vedle sebe položeny. Methoda práce stala se objektivnější, plán a resultát její složen je více do dějů, pochodů a faktů samých, lidské osudy nejsou interpretovány, ale ponecháno je slovo jen jim samým, jich těžkému, chmurnému a slavně málomluvnému (a přitom zas tak určitému a nevývratnému) smyslu.

Extensivnější stalo se umění pí Svobodové v tomto těžkém, osudovém, perspektivně obzíravém románu. Nebylo by tím nic získáno, kdyby byla *intensita* jejího umění, veliký, temný a slavný rytmus srdce, který nese práci a bez níž nemá ani stavby ani křidel, přitom klesla. Ale tomu tak není, naopak, tento základní a prvořadý element každého uměleckého díla stupňuje se stále rozhodněji, silněji a výrazněji u básničky, a *proto* extensita a objektivita nového románu paní autorky je ziskem v jejím rozvoji. Názor, který projevila při této příležitosti jakási novinářská kritika, jako by objektivita byla nevyhnutelnou podmín-